

Les mauvais joueurs

2004, de Frédéric BALEKDJIAN

Sinopsi

París, al barri Le Sentier. El Nadal és a punt d'arribar i la vida de Vahé Krokorian és un desastre. Tot s'enfonsa al seu voltant, i per postres, una cosa que no controla i que no té remei acaba de succeir.

Fitxa tècnica

Director Frédéric Balekdjian
 Guió i diàlegs . . . Frédéric Balekdjian
 Fotografia Pierre Milon
 Muntatge Mike Fromentin
 So Ludovic Hénault
 Decorats Catherine Keller
 Productor Fabienne Vonier
 Producció Pyramide Films,
 France 3 Cinéma,
 Canal + France
 Durada 85 min

Entrevista amb FRÉDÉRIC BALEKDJIAN

Com va néixer el projecte de Les mauvais joueurs?

Va néixer de diversos desitjos. Primer, jo visc al barri del Sentier des fa temps: el meu avi va arribar d'Armènia a principis del segle XX per fugir dels turcs i es va trobar al carrer dels Petits Carreaux, a una botiga de la qual es va fer càrrec i que trobarem al film.

Hi ha coses que em són veritablement properes en aquesta pel·lícula: Vahé, per exemple, és el meu nom armeni... Tenia el sentiment que hi havia alguna cosa per fer amb aquest univers, que només estava demanant existir de manera menys caricaturesca que la que es presenta habitualment. Sentia que hi ha un destí específic, una confrontació entre els homes, entre les comunitats, que és realment propi d'aquest barri. El film també va néixer del meu gust per les pel·lícules tràgiques de gàngsters, des de Casque d'Or de Jacques Becker a Mean Streets de Martin Scorsese: pel·lícules que parlen de gent senzilla que lluita per sobreviure. Howard Hawks, Raoul Walsh, Anthony Mann són cineastes que han nodrit el meu imaginari i la meua educació cinèfila. Tenen una energia i una vitalitat que em toquen de veritat.

L'espectador se sent sobtadament commocionat per l'atmosfera del barri, les intrigues, la violència a flor de pell... Això també fa referència a aquests clàssics del film noir americà que tenen una narració molt seca i una durada força curta: Les Mauvais Joueurs dura menys d'una hora i vint-i-cinc minuts. Realment he fet l'elecció d'anar a allò essencial, sense tergiversar, d'ésser el més a prop possible dels personatges permanentment. No m'agrada la psicologia i el pathos. He intentat que la tensió sigui constant, tot i que l'atmosfera sigui lleugera de tant en tant i que hi hagi alguns moments de respir, com a la vida.

La meua intenció bàsica era que es pogués passar del riure a la violència, que ens trobem sempre pendants d'un fil.

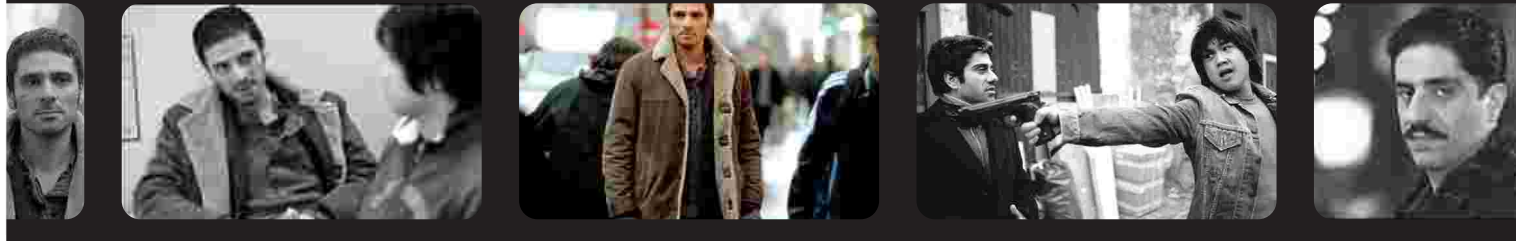
Com ha aconseguit impregnar-se d'aquest univers per retratar-lo amb tant de realisme?

He conviscut amb aquests personatges durant anys. Quan era petit m'agradava passar el temps a la botiga del meu pare donar-li un cop de ma. Més tard, mentre era estudiant a l'escola de cinema, hi anava per ajudar-lo amb els lliurament, per tibar dels carrets... Jo era allà, no n'hi ha hagut cap treball de recerca, senzillament és una part de mi. La veritable investigació, pel contrari, consisteix a no explicar bestieses sobre els xinesos: he passat molt de temps treballant amb associacions franco-xineses que ajuden els clandestins, com ara l'associació Pierre Ducerf, o també Martine Bouillon que és jutgessa de menors; he parlat amb molts nens, i amb gent que m'ha explicat la seva vida i que m'ha introduït en aquest ambient, perquè és un medi on és molt difícil penetrar-hi. Sobre tot volia evitar els arquetips sociològics. Desitjava per sobre de tot tenir personatges creïbles i realistes – tant se val si eren xinesos, armenis, negres o jueus – que es trobessin en determinada situació com a conseqüència d'un concurs de circumstàncies, i observar com reaccionaven enfrontats a aquesta situació.

Pel que fa als xinesos clandestins, la dimensió comunitària no s'imposa mai sobre la intriga, però tot i així posseeix la força del testimoni i la denúncia. Cap d'aquests personatges no viu la seva història tot dient-se "sóc un xinès clandestí". A cada ocasió es tracta d'algú que té una família, que l'ha deixat, algú que es troba en una situació molt difícil i que tracta de sortir-se'n. Això és el m'afecta el primer de tot: aquests personatges són primer éssers humans, que a continuació trobem en un context històric i socioeconòmic que els

Fitxa artística

Vahé Krikorian Pascal Elbé
 Sahak Simon Abkarian
 Toros Isaac Sharry
 Lu Ann Linh Dan Pham
 Yuen Teng Fei Xiang
 Nico Mapiwha Juliard
 Felipe Philippe Suner
 Zelco Philippe Fretun
 Feng Wan Heng
 Hagop Gerard Papasyan

submergeix en aquesta situació dramàtica. De cap manera no volia fer un film "folkloritzant". Un dels temes del film era també el de mostrar com l'individu se situa en relació al grup, sigui quin sigui el grup: la societat, la família, la banda, la comunitat. L'idea és que cada personatge rebutja les regles del joc del grup que vol integrar: Sahak, Toros o Vahé, que són marginals i rebutgen de d'integrar-se en la societat o en el si de la seva comunitat, mai no apareixen en el folklore o en el medi armeni. Amb en Yuen passa el mateix: rebutja les regles del joc que dicten que ha de reemborsar les despeses ocasionades pel seu viatge. Fins i tot Lu Ann, la xicota d'en Vahé, rebutja les regles del joc de la parella. Cada personatge es defineix pel seu rebuig individualista d'acceptar les regles. D'aquí el títol del film...

Alhora la majoria dels personatges són jugadors, apostadors que de vegades aposten les seves vides...

En la mesura que ja no et recolzes en les regles del grup, ets obligat a crear la teva pròpia ètica. Així, arribes a una elecció constant: ja no hi ha cap respir, no pots recolzar-te ni en una comunitat, ni en una religió, ni en un funcionament social. Això és el que m'interessa en Vahé: aquesta presa de consciència d'un home que, al principi, es defineix més be pels seus rebutjos, que no vol continuar la tasca del pare, que no vol entrar en la banda. En aquest context, en Yuen li serveix de catalitzador: s'uneix a ell perquè li dona l'energia per prendre les regnes de la seva vida, fins i tot si això l'obliga a fer eleccions que comprometen la seva supervivència en el dia a dia. Al principi, en Vahé es veu com a pare per poder gràcies a en Yuen, quan tracta de educar-lo a la seva manera i treure'l dels seus problemes, tot i que sigui sense gaire èxit. Després, poc a poc, és en Yuen qui li ensenya una nova manera de viure i li obre els ulls.

Considera la seva creació com a militant?

Evidentment, fer una pel·lícula és un acte polític: l'elecció del tema i dels personatges tradueix, necessàriament, una visió del món.

Tots aquests nens que he conegut, i que m'han explicat les seves vides, tradueixen una situació profundament inacceptable. Cal adonar-se que la roba que duem, aquí a França, sovint és fabricada en soterranis, fins i tot a París, on la gent treballa en condicions abominables.

Com ha construït aquests personatges, de personalitats molt contrastades però sempre complexos, mai caricaturescs? El que m'agrada és el moment en què els personatges prenen autonomia i

decideixen sobre el que succeeix. Si hi ha una maduració suficient i el personatge està suficientment construït al meu cap, si existeix veritablement dins de mi, és ell qui actua. Jo només he creat situacions.

Fa pensar sovint a Scorsese, notòriament pel que fa a en Toros, que evoca els personatges interpretats per en Joe Pesci...

En Isaac Sharry desprèn una humanitat i un carisma que estan molt en aquesta línia: una barreja de comicitat i de violència que porta dins ell mateix, que forma part de la seva personalitat. L'havia vist a dues o tres pel·lícules, i m'havia semblat evident que havia de ser ell qui interpretés a en Toros. He de dir que adoro les pel·lícules de Scorsese, que conec gairebé de memòria, molt especialment les primeres com ara Mean Streets. El que em toca d'aquesta època és que Scorsese feia cinema tot tenint com a matèria el mateix cinema, i també la seva vida.

Com ha triat els actors?

Realment no els he triat, són ells qui s'han imposat per si mateixos. Jo havia mirat fotos i pel·lícules, havia conegut a alguns, i arriba un moment en què l'actor pren el lloc del personatge al meu cap, en que s'imposa com una evidència. Havia estat el cas d'en Simon Abkarian i en Isaac Sharry i jo sé que hauria pogut fer si ells haguessin rebutjat els papers. Per a en Vahé va ser molt més difícil perquè era el personatge més proper per a mi. Vaig veure molta gent, però quan la Fabienne Vonier, la productora, em va presentar en Pascal Elbé, que jo no coneixia, vaig saber que ell era el personatge al capdavant de dos minuts. Per a cada personatge -fins i tot pels papers secundaris- els actors, professionals o no, es van imposar de manera evident.

Pel que fa als adolescents xinesos, vam crear un petit taller de teatre: cada diumenge, durant diverses setmanes, ens vam reunir per treballar improvisacions amb ells. Fins i tot van muntar una petita peça. Així vam trobar el noi que interpreta a en Yuen. Malgrat la seva manca d'experiència, es va implicar a fons, fins a les escenes més difícils, va ser un regal. M'agrada molt la idea de que treballessin plegats els actors confirmats, com en Simon Abkarian, i els no professionals.

Com va treballar la llum per obtenir-ne aquests colors tan crus i aquests contrastos impactants?

És gràcies al talent del meu cap d'operadors, en Pierre Milon. També pel desig de rodar allò més immediat: volia captar els instants més vius possibles, ser el més reactiu possible davant les

situacions. La pel·lícula s'ha rodada gairebé tota en decorats reals, així que calia arreglar-se-les amb les complicacions pròpies del barri: els comerciants, les prostitutes, el trànsit... No volia donar la impressió que "fèiem cinema" i vam rodar sovint amb llum natural, amb la càmera a l'espatlla.

El treball de so és impressionant: els sorolls de la ciutat i de la vida quotidiana impregnen la pel·lícula, intensificant-ne la dimensió realista.

No desitjava una música de film pròpiament dita, excepte en moments molt precisos com aquells, fugaços, entre en Vahé i la Lu Ann. La matèria sonora es tan rica al carrer, al metro, als tallers o al restaurant, que la música esdevé supèrflua. Vam estar particularment atents als sorolls reals per crear-ne una mena de pulsació i d'harmonia sonora. (...)

Perquè ha triat "Tout sera comme avant" de Dominique A per a la seqüència final? Al principi havia triat una balada rock dels setanta, una mica torturada, dels Sparks. Però en sentir la cançó de Dominique A se'm va nuar la gola i, igual que els actors, es va imposar per si mateixa. M'agrada molt el contrast entre la sequedat i la tensió del film, d'una banda, i l'envol líric que representa la cançó d'una altra. Volia que l'emoció continguda al llarg del film es desbordés en aquell moment.

© Comme au cinéma, Allocine, Écran Noir.
Traducció i adaptació:
Alliance Française Sabadell

FILMOGRAFIA

Les mauvais joueurs, 2004
Premi Manfred-Salzgeber del Panorama Festival de Berlin 2005
Premi Sang Neuf del 23 Festival du film policier de Cognac, 2005

Tout ce temps que je n'ai pas passé dans les cafés, 1994 (curtmetratge)

Hors saison, 1990 (curtmetratge)

Es demana puntualitat. Es demana als espectadors que desconnectin els telèfons mòbils i qualsevol altre aparell acústic abans de començar la projecció. Gràcies.